

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
De heer ir. J.F. Rummenie
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 20 mei 2025

betreft Tiende voortgangsrapportage Natuur

ons kenmerk 177089U

Geachte heer Rummenie,

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 8 april 2025 met antwoorden op de vragen over de Tiende voortgangsrapportage Natuur.¹ De leden van de fractie van de **BBB**, de leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA**, **SP** en de **PvdD** gezamenlijk en de leden van de fractie van het **CDA** hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB.

De leden van de fractie van de BBB hebben uw eerdere antwoorden ontvangen en tot zich genomen. Deze leden zijn van mening dat de antwoorden op hun vragen niet volledig en realistisch zijn beantwoord. Derhalve hebben deze leden enkele vervolgvragen.

Vogeltellers van Stichting Sovon kunnen, zo blijkt, ook hazen tellen, maar enkel overdag. Dat is opmerkelijk vanwege het feit dat hazen primair nachtdieren zijn. Het bij elkaar krijgen van de benodigde 16.000 NEM-tellers elk jaar weer is wel erg onrealistisch. Zo veel leden heeft die organisatie immers niet. Deze organisatie leidt op en examineert daarnaast een aantal onervaren tellers. Wie traint deze tellers? Hoe worden ze geëxamineerd? Wie houdt toezicht op deze opleidingen?

Waarom wordt er niet gebruikgemaakt van de kennis en kunde in het veld van bevoegde en kundig geëxamineerde jagers om die tellingen uit te voeren? Dat is immers een groep van ongeveer 20.000 personen.

Het is onduidelijk welke specifieke soorten exact zijn geteld. Welke soorten zijn vooruit of achteruitgegaan in aantallen per diersoort? Kunt u dit aangeven per diersoort op species niveau?

Er wordt verwezen naar een Compendium voor de leefomgeving 1999-2022, waarin 35 zoogdier-soorten worden geteld. Nu gaat het om 375 in de huidige tellingen. In hoeverre acht u het daarin mogelijk trends waar te nemen wanneer het onduidelijk is om welke exacte diersoorten het gaat? Het gaat om volstrekt verschillende datasets. Zijn deze gegevens dan nog wel vergelijkbaar en zijn er dan nog wel trends uit waar te nemen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA, SP en PvdD

Deze leden hebben met belangstelling kennisgenomen van de antwoorden op de vragen over de Tiende voortgangsrapportage natuur. Zij hebben daarover nog enkele vragen en opmerkingen.

¹ Kamerstukken I 2024/25, 33576, AH.

datum 20 mei 2025

ons kenmerk 177089U

blad 2

In het Natuurpact van 2013, waarnaar in de inleiding wordt verwezen, is de ambitie uitgesproken 'om maatschappij en economie meer met natuur in verbinding te brengen.'. Hoe verhoudt zich die ambitie tot de in de Voorjaarsnota aangekondigde bezuinigingen op de Nationale Parken? Is het correct dat het ministerie van LVVN voornemens is om per jaar 13 miljoen euro te bezuinigen op de 21 Nationale Parken die Nederland rijk is? Zo ja, hoe staat dit besluit in verhouding tot het vier weken geleden door het ministerie van LVVN, de Nationale Parken en andere partners getekende manifest/convenant, waarin werd afgesproken om juist meer te investeren in die gebieden? Bent u het met de leden eens dat het ministerie van LVVN zich hier een onbetrouwbare partner toont? Bent u het met de leden eens dat de gevolgen van deze bezuinigingen haaks staan op de ambitie om maatschappij en economie meer met natuur in verbinding te brengen, aangezien de Nationale Parken vrijwilligers zullen moeten ontslaan en geen natuureducatie meer zullen kunnen aanbieden? Zo ja, hoe stelt u zich voor dat de Nationale Parken deze problemen oplossen? Zo nee, waarom niet?

Wat vindt u van de constatering van het IVN dat uit Europees onderzoek blijkt dat iedere euro die wordt geïnvesteerd in een Nationaal Park 8 tot 38 keer wordt terugverdiend? Anders gezegd: dat deze bezuiniging veel meer kost dan hij oplevert.²

Wat vindt u van de constatering van de IVN dat onafhankelijke natuureducatie essentieel is in een tijd van toenemende polarisatie rondom onderwerpen als de wolf en stikstof? Hoe verwacht u dat organisaties als de IVN hun taken moeten vervullen zonder voldoende financiële middelen?

Is de vertraging in de kabinetsaanpak van de stikstofcrisis en de daardoor verder verslechterde/verslechterende staat van de natuur een reden voor het kabinet om de bezuinigingen op te schorten?

In de Tiende voortgangsrapportage wordt gewezen op gebrek aan middelen voor de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN) na de afschaffing van het NPLG. In de beantwoording geeft u aan dat er voldoende middelen via het provinciefonds ter beschikking zijn maar er wordt niet aangegeven welke extra middelen dan aan dat fonds zijn toegevoegd om de opgave voor het NNN te realiseren. Kunt u in een tabel aangeven welke middelen voor het NNN nodig zijn en er volgens het kabinet beschikbaar zijn (onder andere via het provinciefonds) om dit te realiseren? Deze leden proberen erachter te komen of er nu wel of niet voldoende middelen zijn om doelbereik te realiseren. Welke extra middelen zijn er in de Voorjaarsnota beschikbaar gekomen voor de realisatie van de bossenstrategie en hoe verhoudt dit bedrag zich tot doelrealisatie, onder andere in het licht van de opgave voor de natuurherstelwet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van uw antwoorden in het schriftelijk overleg over de Tiende voortgangsrapportage Natuur 2023. Deze leden hebben enkele vragen naar aanleiding van dit schriftelijk overleg en stellen graag de volgende nadere vragen.

Uitvoering van extra natuurrealisatie

Deze leden constateerden al dat er jaarlijks ongeveer 1.000 ha minder natuur wordt gerealiseerd dan gepland en begroot. In de beantwoording geeft u aan dat dit mede komt door 'ontwikkelingen als beschikbare capaciteit, gestegen grondprijzen, verminderde grondmobiliteit, langdurige procedures en cumulatie van ruimtelijke vragenstukken.'³ Deze leden vragen hoe u de effectiviteit van het natuurbeleid beoordeelt gezien de achterblijvende realisatie van de inrichtingsopgave van 80.000 ha natuur. Hierbij vragen zij in hoeverre u kansen ziet om de uitvoering van het voorgaande doel in lijn te brengen met het tijdpad, en welke verantwoordelijkheid u daar voor uzelf in ziet.

Op welke manier en wanneer treedt u in contact met provincies als blijkt dat de gestelde doelen op extra natuurrealisatie niet tijdig worden uitgevoerd?

Rekenkundige ondergrens

Deze leden hebben voorts vragen gesteld over de verhoging van de rekenkundige ondergrens van stikstofdepositie bij vergunningverlening. In de beantwoording schrijft u dat maatregelen ter natuurbehoud niet voorwaardelijk zijn voor de invoering van een rekenkundige ondergrens. Inmiddels heeft de landsadvocaat geadviseerd over de eerste plannen van de Ministeriële Commissie Economie en

² <https://www.ivn.nl/nieuws/treurige-bezuiniging-op-nationale-parken-gaat-juist-duur-uitpakken/>

³ Kamerstukken I 2024/25, 33 576, AH, p. 32.

datum 20 mei 2025

ons kenmerk 177089U

blad 3

Natuurherstel.⁴ In dit advies schrijft de landsadvocaat dat juridische toestemmingsverlening alleen op gang kan worden gebracht als maatregelen tijdig uitgevoerd zijn en een goede concrete borging hebben. Hoe reflecteert u op dit advies in het licht van de rekenkundige ondergrens?

Landelijke Bossenstrategie en financiële middelen

In het eerste schriftelijke overleg hebben deze leden geconstateerd dat de uitvoering van de Landelijke Bossenstrategie een zeer traag tempo heeft. Daarover hebben zij enkele vragen gesteld. In de beantwoording schrijft u dat zekerheid over (langdurige) financiering nodig is voor provincies om de doelen uit te voeren. Bovendien zijn er versnellingsmaatregelen opgesteld, die volgens u vooralsnog onvoldoende zijn om de hele opgave te realiseren. De financiële middelen voor de uitvoering van de doelen zijn echter onvoldoende. U schrijft dat bij de voorjaarsbesluitvorming zou worden gekeken naar aanvullende middelen. Deze leden hebben bij het bestuderen van de Voorjaarsnota niets gelezen over aanvullende middelen voor de uitvoering van de Bossenstrategie.⁵ Daarom vragen deze leden of het klopt het dat er geen aanvullende middelen beschikbaar zijn gesteld voor de uitvoering van de Bossenstrategie. Indien dit klopt, hoe en met welke middelen wilt u uitvoering geven aan de Bossenstrategie? Indien dit niet klopt, kunt u dan aangeven op welke manier middelen beschikbaar komen voor de uitvoering van de doelen?

In dit licht vragen deze leden naar de beschikbare middelen voor provincies in de uitvoering van de natuurdoelen van het Natuurpact. Zo schrijven de Gedeputeerde Staten van Gelderland dat er binnen de afspraken met het Rijk onvoldoende middelen zijn om de ambities voor 2026 geheel te realiseren.⁶ Deze leden vragen of u dit signaal herkent en ook bij andere provincies waarneemt. Wat kunt u betekenen voor provincies om de doelstellingen uit het Natuurpact te realiseren?

Natuurherstelverordening en nieuwe doelen N2000

Deze leden hebben voorts gevraagd naar de stand van zaken rondom de implementatie van de Natuurherstelverordening. Deze leden hebben ondertussen met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 25 maart 2025.⁷ In de beantwoording en de brief schrijft u dat de NHV-doelen overlap hebben met andere natuurdoelen. Hoe kunt u de effectiviteit van alle natuurdoelen waarborgen gezien de reeds bestaande verschillende programma's en het toekomstige Natuurplan. Daarbij zijn deze leden benieuwd hoe u de monitoring van alle doelen wilt presenteren aan deze Kamer, opdat deze de uitvoering van alle doelen integraal kan beoordelen.

Deze leden hebben voorts kennisgenomen van de internetconsultatie over de voorgenomen vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-gebieden.⁸ Hierover lezen deze leden berichten dat er nieuwe koppen op Europese doelen zouden worden gesteld en dat de uitvoering van de doelen moeilijker zou worden. U heeft op X geschreven dat deze doelen niet als nationale koppen moeten worden gezien.⁹ Deze leden vragen u of concretisering en actualisering van de doelen kan betekenen dat de uitvoering van huidige maatregelen bijgesteld en aangescherpt moet worden. Daarbij vragen zij wanneer de verantwoordelijke medeoverheden hierover duidelijkheid ontvangen en vanaf wanneer zij daar in de uitvoering van de natuurdoelen rekening mee moeten houden.

De leden van de CDA-fractie vragen opnieuw (zie 33576, AH, pagina 31) naar de effecten op de realisatie van hectares natuur vanwege de voorgestelde miljardenbezuiniging op het Transitiefonds? Welke middelen heeft het Rijk structureel overgedragen aan de provincies via de algemene uitkering van het Provinciefonds. Welke bedragen zijn hiervoor in de begroting 2025 terug te vinden en op welke pagina's in de LVVN-begroting 2025?

Deze leden namen kennis van het teletekstbericht van 30 april jl. met betrekking tot een uitspraak van de Raad van State, dat de minister van Infrastructuur en Waterstaat binnen een half jaar moet onderbouwen dat de stikstofuitstoot en natuurschade voldoende worden gecompenseerd.¹⁰ De

⁴ <https://open.overheid.nl/documenten/bb701504-9dca-454f-bbea-39cffe2d8dfd/file> p. 16-17.

⁵ Kamerstukken II 2024/25, 36725 XIV, nr. 2.

⁶ Provincie Gelderland, *Ontwerp Natuurbeheerplan 2026*. 10 april 2025, p. 18, zie https://media.gelderland.nl/Ontwerp_Natuurbeheerplan_2026_16094cc868.pdf

⁷ Kamerstukken II 2024/25, 33 576, nr. 440.

⁸ Kamerstukken II 2024/25, 33 576, nr. 443; Ministerie van LVVN, *Vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten*, via <https://www.internetconsultatie.nl/landelijkedoelennatura2000/b1>

⁹ <https://x.com/stasLNVN/status/1914729492922192113>

¹⁰ [ABRvS 30 april 2025, ECLI:NL:RVS:2025:1971](https://www.abrvs.nl/ABRvS-30-april-2025-ECLI:NL:RVS:2025:1971).

datum 20 mei 2025

ons kenmerk 177089U

blad 4

minister was van plan "stikstofruimte" van gestopte veehouders te gebruiken voor het wegproject A12 en A27 in plaats van de realisatie van natuur. Hoe reflecteert u (en de minister) op deze uitspraak?

Deze leden vragen of er bij de verbreding van de N35 ook voor N2000 Wierdenseveld aangekochte veehouderijbedrijven zijn ingezet om stikstofruimte van gestopte veehouders te gebruiken voor de verbreding van de N35? Kunt u informeren bij de provincie Overijssel en Rijkswaterstaat of deze situatie zich voordoet?

Deze leden vragen voorts of u bekend bent met de status rondom het opstellen van het beheerplan Wierdenseveld? In hoeverre ziet u bestuurlijke mogelijkheden om te acteren richting de provincie Overijssel, waarbij de nationale belangen met betrekking tot drinkwaterwinning en natuurherstel zorgvuldig tegen elkaar worden afgewogen?

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk 17 juni 2025.

Hoogachtend,

G.J. Oplaat

Voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit